

SEEMIG – Исторически динамичен анализ на дългосрочните тенденции в миграцията, пазара на труда и човешкия капитал.

Резюме на български език ¹

Настоящият анализ има за цел да представи кратко описание на демографското и икономическо развитие на България в периода 1950-2011.

Анализът е насочен към основните промени в развитието на населението, тенденциите в раждаемостта и смъртността и тяхното влияние върху броя и структурите на населението. Специално внимание е отделено на развитието на международната миграция и нейното отражение върху структурите на населението. В допълнение са анализирани настоящата икономическа ситуация и състоянието на пазара на труда.

Анализът е подготвен от експерти на Националния статистически институт (НСИ) на Република България. Съгласно законодателството на страната, НСИ е институцията, която е отговорна за производството и разпространението на статистически данни за социалното и икономическо развитие на страната.

Специално място е отредено на проучване на регионалните специфики, подготвено от Областната администрация на Монтана, център на административен регион в България. Източници на данни за региона на Монтана са: НСИ, Регионална стратегия за развитие на Монтана в периода 2014-2020 година, актуализиран документ за приложение на Плана за регионално развитие на Северозападен район за периода 2007-2013 година (Министерство на регионалното развитие) <http://www.regionalprofiles.bg/bg/data/>.

Информация за проекта - проектът SEEMIG - „Управление на демографските промени в Югоизточна Европа - миграция и човешки капитал като ключ за устойчив икономически растеж“, се реализира по Оперативна програма за транснационално сътрудничество "Югоизточна Европа 2007 - 2013" и е с продължителност 30 месеца (юни 2012 г. - ноември 2014 година).

SEEMIG е стратегически проект, който има за цел по-доброто разбиране и справяне в дългосрочен план с проблемите на миграцията, човешкия капитал и демографските процеси в Югоизточна Европа, както и на тяхното въздействие върху пазара на труда, националните и регионалните икономики. Дейностите се изпълняват от международен консорциум под ръководството на Унгарската централна статистическа служба. Партньори в SEEMIG са научни институти, университети, статистически служби и органи на местната власт от осем страни (Унгария, Австрия, България, Италия, Румъния, Словакия, Словения, Сърбия).

Миграционни процеси

В периода 1950-1989 година България беше част от т.н. социалистически лагер. Икономиката на страната беше планова и се ръководеше от комунистическата партия.

¹ Повече информация, може да намерите на интернет страницата на проекта - www.seemig.eu.

Демографските процеси през този период са благоприятни като цяло, пазарът на труда беше стабилен и се характеризираше с пълна заетост на лицата в трудоспособна възраст.

Миграционните процеси бяха силно ограничени и се изразяваха предимно в емиграция на български граждани от турски произход. Последната беше основана на двустранни споразумения между българското и турско правителство. Изключение прави емиграционната вълна регистрирана през 1989 година, дължаща се на насилствено преименуване на българските граждани от турски произход (въз основа на административно решение, турските имена на тези граждани бяха сменени с български).

Промяната на политическата система в страната, извършена през 1989 година повлия силно не само върху развитието на икономиката и пазара на труда, но и цялостното демографско развитие и в частност върху броя на мигрантите и направленията на емиграционните потоци.

Демографско развитие

В периода 1950-1965 година броят на населението нараства макар и с намаляващи темпове. Раждаемостта беше относително висока, а смъртността - умерена. Регистрирани са високи положителни стойности на естествен прираст с тенденция на снижение. Детската смъртност намалява значително.

Периодът 1965-1989 година се характеризира с намаляваща раждаемост и увеличаваща се смъртност. В резултат беше регистрирана стабилна тенденция на намаление на естествения прираст на населението. Броят на населението продължаваше да се увеличава. Детската смъртност се понижи повече от два пъти.

Характерни за периода 1989-2011 година са намаляващата раждаемост и увеличаващата се смъртност. Естественият прираст на населението от 1990 година е отрицателен и броят на населението намалява. Броят и структурите на населението бяха силно повлияни от интензивна емиграция. Наблюдава се интензивен процес на остаряване на населението.

Външна миграция

Предвид липсата на подробни данни за външната миграция до 2007 година за оценяване на размера на външно-миграционните процеси са използвани преброяванията на населението. В допълнение към това, за оценка на миграционното поведение и нагласи на населението за миграция, както и профила на мигрантите са провеждани репрезентативни извадкови изследвания.

Според данни от преброяванията, населението на страната е намаляло с 461,000 души в периода 1985-1992 година. Намалението почти изцяло се дължи на негативното миграционно салдо и по-специално на емиграционната вълна към Турция от 1989 година.

Намаляване на населението с 554,000 души е регистрирано за втори път в периода между преброяванията 1992-2001 година като над 203 000 или 36.4% от общото намаление се дължи на отрицателен миграционен прираст.

В периода между преброяванията от 2001 и 2011 отново е регистрирано намаление на населението с 564 331 човека. Две трети от това намаление (68.9%) се дължат на отрицателен естествен прираст и почти 1/3 (31.1%) - на нетния миграционен прираст оценен на 175 244 човека.

От 2007 г. НСИ на България започна да отчита документираната миграция. Изчисленията се правят с помощта на информационна система «Демография», която се използва за производството на всички демографски данни в страната. В периода 2007-2011 страната е била напусната от 61,334 лица, а 13,347 лица са имигрирали в България.

Пазарът на труда в България през периода 2003 - 2008 г. се характеризира с непрекъснато нарастване на коефициента на икономическа активност (на населението на възраст 15 - 64 навършени години) и на коефициента на заетост (на населението на възраст 15 и повече

навършени години) и съответно с намаляване на коефициента на безработица. През следващите години (2009 - 2011) се наблюдава противоположна тенденция.

През периода 2003 - 2011 коефициентът на заетост (на населението на възраст 15 и повече навършени години) и при мъжете, и при жените следва тенденцията на изменение на общия коефициент на заетост. За посочения период коефициентите на заетост при мъжете са по-високи от тези при жените.

За разглеждания период най-голям спад в равнището на безработица има между 2006 и 2007 г., а най-голямо увеличение - между 2009 и 2010 година.

За разглеждания период младежката безработица е по-висока в сравнение с общата безработица, като през 2011 разликата между двете равнища е най-голяма.